

Перелік джерел посилання

1. Analytical research of the information space regarding the issue of «Clandestine transplantation» / Center for Countering Disinformation. URL: <https://cpd.gov.ua/en/report/transplantation/> (дата звернення 05.09.2023).
2. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 20 : Криміналістика, судова експертиза, юридична психологія / редкол.: В. Ю. Шепітько та ін. Харків, 2018. 952 с.
3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо встановлення відповідальності за окремі дії проти основ національної безпеки України : законопроект від 19.04.2023 р. № 9223. URL: itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41788?fbclid=IwAR0RWkqeb5Qfe6H4TPyk_RIKKEZHmqd699_G6ZH0h9ZmxhEwLZ_ZpXM61T0 (дата звернення 05.09.2023).
4. Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz — NetzDG). Ausfertigungsdatum: 01.09.2017 / Bundesministerium der Justiz. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/netzdg/BJNR335210017.html> (дата звернення 05.09.2023).
5. Центр протидії дезінформації : офіц. сайт. URL: <https://cpd.gov.ua/> (дата звернення 05.09.2023).
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про створення Центру протидії дезінформації» : указ Президента України від 19.03.2021 р. № 106/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1062021-37421> (дата звернення 05.09.2023).
7. Дубов Д. В., Корецька І. О., Баровська А. В. та ін. Фейки як інструмент впливу на вибори : аналіт. доп. Київ, 2020. 201 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-01/dopovid-dubov-1.pdf> (дата звернення 05.09.2023).

**Системні можливості штучного інтелекту як вектор розвитку
сучасної товарознавчої експертизи**

Ольга Недашківська,

Житомирський НДЕКЦ МВС України, м. Житомир, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2568-0201>, e-mail: persik.emir@gmail.com

Досліджено проблему ускладнення судових товарознавчих експертиз у сучасних умовах бурхливого розвитку науково-технічного прогресу, тотальної діджиталізації, проаналізовано сучасний стан актуальних проблем галузі. Запропоновано системне рішення — запровадити систему штучного інтелекту у практичну роботу судового експерта-товарознавця як інструмент автоматизації та систематизації з метою підвищення якості судових товарознавчих експертиз, скорочення витрат на їх проведення й оптимізації розподілу часу судового експерта в частині мінімізації його часу на одноманітний аналіз даних.

Ключові слова: судова товарознавча експертиза; актуальні проблеми; автоматизація; штучний інтелект.

**System capabilities of artificial intelligence as a vector for development of modern
forensic commodity examination**

Olga Nedashkivska

The complication issue of forensic commodity examinations in modern conditions of rapid development of scientific and technical progress, total digitalization was studied, and the current state of industry issues was analyzed. Systemic solution is proposed, namely: to introduce artificial intelligence system into practical work of a forensic commodity expert as a tool for automation and systematization in order to improve quality of forensic commodity examination, reduce costs for their conducting and optimize distribution of the forensic expert's time in terms of minimizing his time for uniform data analysis.

Keywords: forensic commodity examination; actual issues; automation; artificial intelligence.

Ускладнення всіх суспільних, соціальних, виробничих та економічних процесів, подальший стрімкий розвиток новітніх технологій підвищують роль судової товарознавчої експертизи в запобіганні шахрайствам, підробкам і порушенням правил безпеки використання різноманітної продукції.

Удосконалення рівня судової товарознавчої експертизи потребує постійного моніторингу й адаптації до змін у технологічному та правовому середовищі з метою забезпечення надійності й об'єктивності процесу.

В умовах сучасного діджиталізованого світу важливо також звернути увагу на етичні аспекти розвитку судової товарознавчої експертизи, зокрема, на вплив технологій на конфіденційність даних, права людини на приватність та інші правові й моральні питання [1]. Загалом розвиток судової товарознавчої експертизи потребує поєднання технологічних і наукових інновацій із дотриманням високих стандартів об'єктивності, точності й незалежності.

Судова товарознавча експертиза стикається зі специфічними проблемами, які можуть вплинути на її якість, об'єктивність і строки виконання. Назвемо деякі актуальні проблеми судової товарознавчої експертизи:

- 1) недостатній рівень кваліфікації експертів;
- 2) вплив зовнішніх чинників;
- 3) відсутність стандартизації;
- 4) інновації та складність нових матеріалів і технологій;
- 5) етичні аспекти.

Для забезпечення високої якості судової товарознавчої експертизи важливо розв'язувати ці проблеми завдяки якісному навчанню та підвищенню кваліфікації експертів, розробленню стандартів, забезпеченню об'єктивності та врахуванню етичних аспектів [2].

Отже, важливим аспектом розвитку судової товарознавчої експертизи є розроблення стандартів і протоколів, які б сприяли єдності й об'єктивності у проведенні експертизи. Запровадження цифрових платформ для обміну інформацією між експертами, судами й іншими зацікавленими сторонами може спростити процес розгляду справ [3].

Забезпечення незалежності експертів від зовнішніх впливів і тисків також є важливою перспективою розвитку. Цього можна досягти завдяки створенню спеціалізованих організацій, які б надавали незалежні експертні висновки.

Загалом розвиток судової товарознавчої експертизи потребує поєднання зусиль із боку науки, правоохоронних органів та інших зацікавлених сторін для забезпечення об'єктивності, точності й високої якості проведення експертиз.

Застосування штучного інтелекту й автоматизованих систем аналізу може сприяти підвищенню швидкості та точності судової товарознавчої експертизи, але потребуватиме ретельної перевірки й валідації алгоритмів із метою запобігти помилкам.

Використання штучного інтелекту (далі — ШІ) під час проведення судових товарознавчих експертиз дасть змогу значно покращити точність, швидкість та ефективність аналізу [4]. Ось деякі способи, у які ШІ можна застосувати в судовій товарознавчій експертизі:

- 1) комп'ютерне зорове розпізнавання (ШІ здатний аналізувати фотографії та зображення для автоматичної ідентифікації об'єктів, виявлення дефектів або недоліків);
- 2) машинне навчання для класифікації (за допомогою машинного навчання можна навчити систему розпізнавати різні класи матеріалів, виробів і/або дефектів на основі навчальних даних);
- 3) аналіз даних і тексту (ШІ здатний швидко аналізувати значні обсяги даних, включно з результатами тестів, характеристиками матеріалів та іншими параметрами, для виявлення закономірностей, використовувати оброблення природної мови для аналізу текстових документів);

- 4) експертні системи (створення експертних систем на базі ШІ сприятиме роботі експертів, надаючи рекомендації, прогнози й аналізуючи значний обсяг даних);
- 5) прогнозування характеристик (ШІ спроможний аналізувати раніше зібрані дані для прогнозування характеристик матеріалів або виробів у певних умовах);
- 6) оптимізація процесів (використання ШІ оптимізує процеси аналізу й визначення властивостей, зменшуючи час й зусилля, потрібні для проведення експертизи);
- 7) віртуальне моделювання (ШІ здатний створювати віртуальні моделі для аналізу матеріалів або виробів у різних умовах).

Такі можливості штучного інтелекту відкривають нові горизонти для розвитку судової товарознавчої експертизи, допомагаючи експертам здійснювати більш точний та об'єктивний аналіз зразків, матеріалів і виробів.

Отже, запровадження штучного інтелекту в практичну роботу судового експерта-товарознавця сприятиме автоматизації завдань і навчання, скороченню строків проведення експертизи, співпраці між експертами, розробленню й опануванню нових методів і методик, підвищенню ефективності використання ресурсів, допоможе у прийнятті рішень, що значно підвищить якість, ефективність, об'єктивність і швидкість проведення судових товарознавчих експертиз.

Перелік джерел посилання

1. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 31.08.2023).
2. Дереча Л. М. Професійна етика судового експерта. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики* : мат.-ли міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річ. створ. ХНДІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 07—08.11.2013). Харків, 2013. С. 12—13.
3. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 31.08.2023).
4. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядж. КМУ від 02.12.2020 р. № 1556-р (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 31.08.2023).

Актуальні питання вдосконалення правового статусу потерпілого у кримінальному провадженні України

Наталія Нестор,

д-ка юрид. наук, ст. дослідн., заслуж. юристка України, Київський НДІСЕ, м. Київ, Україна,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4231-537X>, e-mail: nataliia.nestor@kndise.gov.ua

Розглянуто актуальні питання вдосконалення правового статусу потерпілого у кримінальному провадженні України.

Ключові слова: кримінальне провадження; потерпілий; процесуальні права потерпілого; процесуальні обов'язки потерпілого; відповідальність потерпілого.

Relevant Issues in Enhancing the Victims' Legal Status in Ukrainian Criminal Proceedings **Nataliia Nestor**

This paper examines pertinent matters related of the victims' legal status improvement in criminal proceedings of Ukraine.

Keywords: criminal proceedings; victim; the victim's procedural rights; the victim's procedural duties; the victim's responsibilities.